

RIDDARTORNET
av Erik Johan Stagnelius
Libretto Magnus Florin

RHEINFELS, kejsrerlig general

OLIVIA, hans maka

MATHILDA, deras dotter

CLARA, hennes vän

HERMAN och MANFRED, tjänare

FOLKET (Hilma, Gerda, Julia, Amanda, Blenda, Emilia, Albert, Johan, Fredrik)

(Strand av Bodensjön. – Rheinfels slott. - Borgruiner, och bland dessa ett nästan fullkomligt kvarstående torn. – Allé av lindar. – Gräsbänkar mellan träden. – Tidig morgon.)

(Scenen på Rheinfels slott.)

Ouverty

Vad är vårt liv? Ett moln som flyktigt simmar

kring rymderna på Ödets kalla ilar

Förvandlat evigt, aldrig det sig vilar

och varar högst en sommaraftons timmar

Blotta moln och dunster äro alla –

av Jordens trånad till ett skuggliv buren

envar skall åter i sitt ursprung falla

Scen 1. Folket (Hilma, Gerda, Julia, Amanda, Blenda, Emilia, Albert, Johan, Fredrik).

FOLKET

- Bättre herre än vår Rheinfels kan vi inte önska

- Han sänkte skatterna, som tryckte oss

- Han bygger skolor, kyrkor, hospital åt oss och våra barn

- Det gjorde han

- Så sant, så sant
- Han tar av eget guld till fattigvården vår
- Han ger oss ledigt både jul och påsk och till midsommarfest
- Men tänk en sak!
- Tänk vad då?
- Har han någonsin skänkt en enda vänlig blick åt oss?
- Han ger, men utan glädje
- Han står där mörk och dyster
- Vår tacksamhet bemöter han med kallt förakt
- Står där med försmädlig hånfull min och tittar bort
- Drar överläppen ända upp till näsan!
- Så här!
- De rika och förnäma är inte alls som vi
- Tyst! Jag tyckte att jag hörde -
- Hörde vad då?
- Hörde honom! Rheinfels!
- Rheinfels!
- Kom, vi går!

Scen 2. Clara, Mathilda.

CLARA

Vilken morgon, hör du lärkorna?

O vilken ljuvlig morgon!

MATHILDA

Ack, Clara, låt oss gå

CLARA

Älskade vän, vi stannar en stund!

Naturen är så blommande skön,

nyss väckt av dagens första kyss!

MATHILDA

Hon ler och rodnar inte alls för mig

CLARA

Jag undrar inte på att du är sorgsen

Det steg du tar är viktigt, ömma vän!

Är allt berett för flykten?

MATHILDA

När midnattstimman slår

från riddarborgens tornur,

ska jag vänta resklädd på din bror,

- på min käraste, min kära fästman!

CLARA

Så ge mig nu din vänskapskyss...

(Mathilda kysser hennes kind.)

Den var så kall!

MATHILDA

Det som glöder i mitt hjärta

hinner inte fram till läpparna

Det brinner med en avgrundseld i djupet.

CLARA

Gör inte kärleken dig lycklig?

Arme bror och fästman, hör du?

Din Mathilda klarar inte av att skiljas

från sin barndoms nejder,

och från en öm och älskad far

MATHILDA

Nämn aldrig mer min far!

Jag leker inte mer med rosorna i parken.

Gud, ge mig tårar!

(Gråter.)

CLARA

Gråt inte så!

Tårarna blir droppar av metall,
som faller hårt på vännens hjärta

Nu gråter också jag...

MATHILDA

Sjung lite,

som när vi var barn och satt

försystrade på sommarns rosenmatta

CLARA

Jag tar den om Lilla Anna!

(Sjunger.)

Lilla Anna i sitt fönster står

Svala vindar viska:

'Kom, o sköna flicka!

Alla rosor spricka.'

Lilla Anna vandrar

Röda rosen viskar sakta:

'Kom, o fagra mö

Lägg mig på ditt bröst

Där vill jag dö'

Lilla Anna stannar

Böjer knä vid rosen

Då en huggorm

höjer sig ur gräset

*Flydd är kindens glöd
Himlen gråter Annas död*

Nej, nu får vi muntra upp oss lite grann!
Det blåa havet är en himlaspegel
och Riddartornet höjer sig så glansfullt!

MATHILDA

Riddartornet!
Jag önskar att det inte fanns!
De gråa jättemurarna förskräcker mig

CLARA

Mig får de att drömma
om festliga tornerspel och fagra trubadurer
Men varför bävar du?
Tror du än på sagan om bleka spöken
som ylar i tornet? Bu!

MATHILDA

Jag var liten
Jag låg i vaggan
Natten kom
Då hörde jag en anderöst viska:
”Mathilda, akta dig för Riddartornet!”

CLARA

Äsch, strunt...
Du hörde bara vindens sus i daggiga syrener
Se, Herman och Manfred!
De trognaste bland tjänare

Scen 3. Mathilda, Clara, Herman, Manfred. /Clara endast i början/

HERMAN OCH MANFRED (på håll, till Mathilda)

Vi önskar ett samtal
med nådigaste fröken
Ett samtal i förtroende

CLARA

(till Mathilda)

Nu blir jag rädd
Har din far fått veta allt om flykten?
(Mathilda ger Clara ett tecken, ber henne att gå. Clara lämnar dem.)

MATHILDA

Säg, vad kan ni ha på hjärtat?

HERMAN

Vad vi har att säga... (tvekar)

MANFRED

... kan inte sägas lätt. Din...

HERMAN

Din mor, hon – (tvekar)

MATHILDA

Säg ut!

MANFRED OCH HERMAN

Du kan nog inte minnas
Knappt tre år var du
när ödets grymma hand slet henne bort från dig

MATHILDA

Min mor!

Säg mig allt ni vet om henne!

HERMAN OCH HERMAN

Det börjar med din far

Rheinfels. Riddarborgens furste

MATHILDA

Berätta hellre om min mamma

MANFRED

I en dal där näktergalar sjunger

HERMAN

fann din far en flicka,

skön som morgonrodnaden

MATHILDA

Vem var det?

MANFRED

I spegeln ser du hennes bild

HERMAN

Så lika är ni

MANFRED

Hon blev din mor

HERMAN

De svor varann en evig kärleksed

MANFRED

Snart föddes du!

HERMAN

Då utbröt kriget och din far gick ut till strid

MANFRED

Pistoler...

HERMAN

Kanoner, muskedunder...

MANFRED

Marsch i gryningen...

HERMAN

Infanteri, kavalleri...

MANFRED

Musköter

MATHILDA

Tala inte mer om krig och vapen!

Tala hellre om min mamma.

MANFRED

Länge grät din mor i ensam sorg

HERMAN

Ditt späda anlet sköljde hon med tårar

MANFRED OCH HERMAN

Men allt är vanskligt på denna jord
En främling kom från Södern. En förförare.

MANFRED

Dygdens krona löste han ur hennes lockar

HERMAN

och trampade den rena liljan ned

MATHILDA

Ni ljuger!

HERMAN OCH MANFRED

Vi önskar så att vi ljög!
Din far kom hem från kriget
En hämnare, fradgande av vrede!
Och främlingen, förföraren
sjönk för stålet och dog!

MANFRED

Ett grymt straff ...

HERMAN

... fick din moder

MANFRED

Nedsänkt i ett hemligt valv...

HERMAN

... i Riddartornets mörka mörka famn...

MANFRED

... med armarna i tunga tunga kedjor!

HERMAN

Nu har hon suttit där i femton år

MANFRED

Ett liv i hemska kval

HERMAN

En långsam död

MATHILDA

O fasansfulla öde!

MANFRED OCH HERMAN

Som med rysligt tysthetslöfte

Vi lovat att aldrig någonsin röja

HERMAN

Var natt förser vi suckande din mor...

MANFRED

... med en knapp och usel föda

HERMAN

En kruka vatten

MANFRED

Gammalt bröd

MANFRED, HERMAN

Vi klarar inte längre att stå ut med hennes hemska jämmer

Nu har vi brutit tysthetslöftet

MATHILDA

En blixtnad slår ner och lyser upp min avgrund

- Anderösten hade rätt:

”Mathilda, akta dig för Riddartornet!”

För mig till min mor!

Nyckeln har ni säkert

HERMAN, MANFRED

Ånej, far din har nyckeln

MANFRED

Rheinfels sover aldrig!

HERMAN

Din mor vill få se dig!

MANFRED

Be din far!

HERMAN

Ja, be din far!

MANFRED, HERMAN

Han älskar dig så ömt!

MATHILDA

”Han älskar mig så ömt...”

(Herman och Manfred går. Mathilda ensam.)

Scen 4. Mathilda.

MATHILDA

(Aria. "Allting är förvandlat.")

Allting är förvandlat

Nyss var himlen min

och solen, månen, tusen stjärnor såg på mig

Sirius, Orion, Cassiopeja

Men nu finns bara svarta tunga moln

Svarta av lort och dynga

Varma vindar dansade med mig

och sköna rosor förgyllde min kind

Sirius, Orion, Cassiopeja

Världsfursten, tyrannen

krossar allt ädelt och stort

Han älskar det nattliga svarta

och hatar skimmer och ljus

Han fläcker sina händer

med fruktansvärda brott

I mörkret blänker vassa

vilddjurständer

Världen ett kvidande dårhus

En svartbränd öken

Ett kallnat ruttet lik

Mina ögon orkar inte gråta

Jag vill skrika av vrede

Men min sorg är en tyst ocean

Gud - hör du mig?

Gud - vart ska jag fly?

Gud - rädda mig!

Varför ropa när ingen svarar?

Du vänder ditt ansikte bort från mig

Du! - som skrev lagarna för solens gång,

för havets ebb och flod, för månens skiften och stjärnans lopp...

Hur kan du bedöva, förlama, döda mitt hjärta,

som borde ha fått älska?

Skämtar du med mig?

Gud – du svarar aldrig

Aldrig, aldrig

Jordens klagotoner hör du inte

Du har stängt och låst din himlaport

Varför står jag här och bankar?

Bankar, klappar, bultar, hamrar, slår på din port?

Ingen stjärna ser mig. Ingen stråle sol

I glömskans vågor drunknar jag,

och firar ensam en evig sorgfest

Farväl, mitt korta liv på jorden

Kom, tystnad, kom

Sirius, Orion, Cassiopeja

Scen 5. Clara, Mathilda.

CLARA (in)

Käraste - hur är det fatt?

(Mathilda svarar inte.)

Är din och din älskades flykt uppenbarad?

MATHILDA

Det blir ingen flykt

CLARA

Säg mig? Vad har hänt?

(Mathilda svarar inte.)

Anförtro dig till din barndomsvän!

Låt mig få gråta och förtvivla med dig!

MATHILDA

Det enda jag kan säga är:

anden hade rätt som sjöng i natten

”Mathilda, akta dig för Riddartornet”.

CLARA

Du med dina anderöster!

Du drömde bara!

MATHILDA

Du har så rätt

Jag drömde - i sjutton år

Nu har jag vaknat, i en avgrund

CLARA

Vad är det för en kopparmur, som nu har rest sig mellan oss?

MATHILDA

Den mur som skiljer helvete och himmel åt

(Börjar gå.)

CLARA

Vart ska du gå?

MATHILDA (i lätt ton)

Till parken, och spatsera

CLARA

Varför?

MATHILDA (mörkt)

För att läsa på en ryslig läxa!

CLARA

Får jag följa med?

MATHILDA

Nej! Dit jag nu går kan ingen följa mig

(Går.)

CLARA (ensam)

Gud! Min Gud!

Vad kan jag göra?

Du går ifrån mig, i vild förtvivlan!

Vad kan jag göra?

(Går.)

Scen 6. Rheinfels, Olivia.

(Rheinfels är i sitt rum. Olivia inlåst i tornets källarvalv. Man kan ana att hon finns i närheten)

RHEINFELS

(Aria. "Ni mäktiga begär.")

Vad är ni, ni mäktiga begär, som rasar i mitt bröst?

Som jagar undan dagens fröjd och nattens ro?

Är ni änglaröster ifrån Gud?

Eller demoner ifrån Dödens rike?

Vilka ni än är - är ni de enda gudarna jag har!
För mig till mitt mål! Demoner! Änglar! -
Till det ljuvliga, härliga!

OLIVIA

... förfärliga...

RHEINFELS

Ve dig, du svekfulla lockerska
som gjorde mig till intet!
Den grymhet du visade mitt hjärta,
kan aldrig nog bestraffas!
Vad du heligt lovade och inte höll,
det ska din dotter hålla!
Mathilda är din sköna avbild!
Hon ger mig åter en förlorad brud - så underbar!

OLIVIA

... barbar...

RHEINFELS

Som vid den första kyssen
till sång från näktergalen

OLIVIA

... galen...

RHEINFELS

Fadern blir sin egen dotters make!
Och dottern brud åt fadern – vilken tanke!
Så svindlande oändlig!

OLIVIA

...så skändlig...

RHEINFELS

Jag än dig älskar - i Mathilda!

OLIVIA

... jag för evigt dig förbannar, du vilda!

RHEINFELS

Ett enda mål har kärleken: att äga!

Så skynda, himmelska minuter!

Demoner, änglar!

Himlen, Dödens rike!

Allting vänder åter till sitt ursprung

och själarna förenar sig med Gud!

OLIVIA

.... min Gud...

Scen 7. Rheinfels, Mathilda.

(Mathilda in.)

RHEINFELS

Min käraste dotter!

Så glad jag är att se dig!

MATHILDA

Förbarma dig!

RHEINFELS

Vad önskar du, mitt barn?

Önska vad du vill!

Halsband av koraller?

Ägrett av diamanter?

Diadem av rubin och smaragd?

MATHILDA

Jag vill be för en olycklig...

RHEINFELS

Be och böna för någon stackars tiggerska?

Allt du ber om ska du få

På villkor att du även hör min bön

Kom, sätt dig här bredvid mig!

(Hon sätter sig.)

Tätt intill!

(Närmare.)

MATHILDA

Låt mig -

RHEINFELS

Tyst! Säg mig, kära,

minns du månskenskvällen?

MATHILDA

Minns - alltför väl!

RHEINFELS

Näktergalen sjöng i parkens lindar

I poppelns kronor for en ambravind

Då fann jag dig i ångande bersån

En liten Eva i sitt paradis

MATHILDA

Du förödmjukar mig!

RHEINFELS

Du ville fly. Jag höll dig sakta kvar

MATHILDA

Far -

RHEINFELS

Avbryt inte! Förlåt mig ovanan
att vilja tala helt till punkt!

MATHILDA

Ack, skona mig!

RHEINFELS

Jag slingrade min arm runt din midja
och kysste ljuvt din rosenmun
och kloten där kvinnolivets fullhet bor

MATHILDA

Jag blir till intet

RHEINFELS

Minns du vad du gjorde då?

MATHILDA

Jag minns

RHEINFELS

Du ryckte dig loss ur mina armar,
så vild och furiös

och stötte mig tillbaka
Ifall du haft en dolk,
då skulle du väl tryckt den vassa spetsen
rakt i hjärtat på mig?

MATHILDA

Nej!
Jag hade genomborrat mitt eget bröst
Låt mig nu tala
Hör min bön!

RHEINFELS

Javisst!
Så fort du bedyrat mig
att vara mera lydlig nästa månskensnatt

MATHILDA

Hör mitt hjärtas ångestrop!
Jag ber för din forna maka
Jag bönar för min mor

RHEINFELS

Be och böna du till Gud
Du får ingen lön för mödan
Din mor är död – det vet du

MATHILDA

Ge henne fri!
Är hon inte straffad nog?
(Rheinfels tiger.)
Ge henne fri!
Låt mig få se hennes ögon!
(Rheinfels tiger.)
Låt mig gråta i hennes famn!

RHEINFELS (för sig)

Manfred, Herman,
svekfulla förrädare!

(Till Mathilda)

Jag ger henne inte fri
Men jag lovar - du ska få se din mor
Du gråter ännu?

MATHILDA

Glädjetårar har jag bara, inga ord

RHEINFELS

Din mor var trolös
Hon bedrog mig grymt
Hon stal mitt hjärtas lugn.

MATHILDA

Ett ögonblicks förseelse, ska det
betalas med en evighet av plågor?

RHEINFELS

Det måste ges tillbaka
och sen kan hämnden lägga ner sin piska
Jag kräver min ersättning nu!

Det blir du, Mathilda, som får betala
Det hon en gång var, det ska du bli
– min brud och älskarinna!

MATHILDA

Omänskliga!

RHEINFELS

Och sedan blir din mamma fri – jag lovar!
Hon får resa härifrån med egen kusk och vagn
Se solen och stjärnorna och känna doften från fälten
Vad väljer du?

MATHILDA

Finns ingen Gud som skyddar?

RHEINFELS

Du vägrar?
Vägrar skänka mig försoningsoffret
i kärleksfamnets glada bröllopstempel?

MATHILDA

Förfärliga!

RHEINFELS

Redan ikväll kan du få se och omarma din mor
(Tar fram ett krucifix.)
Se här!
Det var din mors
Med sina ludertårar grät hon gärna över det
Fall nu på knä och lägg din högra hand på korset
Och svär vid den lidande Kristus...
att inte med ett ord förråda
vad vi två sagt varann

MATHILDA

Tror du att jag kunde
i ord förråda allt det vidriga och otänkbara?

RHEINFELS

Redan ikväll kan du få se och omarma din mor...

Svär!

”Att inte med ett ord...”

MATHILDA

Jag svär

”Att inte med ett ord...”

RHEINFELS

”... dra fram i ljuset...”

MATHILDA

”... dra fram i ljuset...”

RHEINFELS

”... vad vi två sagt varann”

MATHILDA

”... vad vi två sagt varann”

RHEINFELS

Gott!

Lämna mig nu

Jag har annat att bestyra:

redan nu ikväll ska Manfred och Herman få sitt straff

Malträteras sönder och samman!

MATHILDA

Min Gud. Är det inte nog med offer?

RHEINFELS

Uselt förräderi ska väl bestraffas?

I din egen åsyn ska deras ben och armar knäckas

Scen 8. Rheinfels, Folket (Hilma, Gerda, Julia, Amanda, Blenda, Emilia, Albert, Johan, Fredrik).

RHEINFELS

Manfred! Herman!

MANFRED, HERMAN

Ja, Herre

RHEINFELS

Ur källarvalvens mörka kalla djup

- bär upp de gamla fina attiraljerna

Alltför länge har de sovit

Mina sköna maskiner från förr

Nu får de göra tjänst igen

FOLKET

Kättargaffeln

Järnjungfrun

Ömma smekningar till döds

BLENDÅ

Tungklipparsaxen

Bronstjuren

FOLKET

Dödsplågans sarkofag

EMILIA:

Steglingshjulet

Mässingshästen

FOLKET

Skär bålen mitt itu

BLENDÅ

Gamla fina attiraljer

Sköna maskiner från förr

EMILIA

Alltför länge har de sovit

Nu får ni smeka ömt förrådarna

JOHAN

Tungklipparsaxen! Bronstjuren!

FOLKET

Kättargaffeln

Järnjungfrun

Ömma smekningar till döds

Scen 9. Olivia.

OLIVIA

(Aria. "Jag är ett lik i gravens mörker")

Var är du, sol?

Jag är ett lik i gravens mörker

Bannlyst från himlens gyllne strålar

Mörkt, kallt, hårt, tyst

Inga torra smulor kvar på fatet

Bara några droppar vatten kvar på krukans botten

Var är du, älskade Mathilda?
Var är du sol?
Min spegelbild, min ungdoms lycka, min ålders hopp?
Jag ser dig...
Lekande på blomsterrika fält
Nej! Irrande med upplöst klädnad,
med dolk i din hand på en öde klippa...
Händer det? Är det sant? Mathilda?
Hur underligt är ändå mänskohjärtat!

I femton år i dessa valv har jag
begråtit min förvillelse,
och ännu har jag inte lärt att dö

Än vill jag leva, än vill jag se
blommorna och himlen
med sina tusen klara silverbloss
Mörkt, kallt, hårt, tyst

Bara några droppar vatten kvar på krukans botten
Var är du, älskade Mathilda?
(Hon hör portens lås öppnas.)
Manfred, Herman!
Mina snälla bevingade änglar!
Kom till mig med bröd och friskt vatten!

Scen 10. Olivia, Rheinfels.

(Rheinfels in. Olivia sjunker samman.)

RHEINFELS

Vad du är blek och mager!

Och illa klädd!

Har du ingen spegel att ordna dina lockar för?

Och smink? Parfym?

Du vill väl tjusa och behaga dina båda kavaljerer -
den gode Manfred och den lika gode Herman?

OLIVIA

Vad är det för en seger att krossa den som redan fallit?

Må himmelen förlåta dig på domens dag! Barbar!

RHEINFELS

Den dagen dröjer länge

Och innan dess så är vi döda

Men hör du, varför tror du jag kom hit?

En artighetsvisit var inte tanken

OLIVIA

Jag har ju väntat varje dag på bödeln

Du kom väl för att mörda mig?

RHEINFELS

Vid alla himlens makter:

jag tänker inte mörda dig

Tvärtom ge dig din frihet åter

Mathilda – minns du henne än?

OLIVIA

Jag minns en dröm, mer värdefull än livet

RHEINFELS

Snart får du se och omarma henne

OLIVIA

Du narrar, du hånar!

RHEINFELS

Mathilda, Kom och ta din mor i famn!

(Mathilda in.)

OLIVIA

Mitt barn!

MATHILDA

Min mor!

OLIVIA

Tag emot min moderskyss

(De omfamnar varann.)

MATHILDA

Nu är jag lycklig!

OLIVIA

Du ryser inte för mina slitna trasor?

Du vågar se ett lik i gravens mörker?

MATHILDA

O, om jag kunde stanna här för evigt!

RHEINFELS

Stopp!

Ni har kramats färdigt

Mer har jag inte lovat

(Till Olivia.)

Din ömma dotter som drunknar snart bland alla tårar,
hon kan återge dig friheten och ljuset
Men det vill hon inte!

OLIVIA

Skämtar du så grymt?

RHEINFELS

Jag skämtar inte. Fråga själv!

OLIVIA (till Mathilda)

Det är väl inte möjligt?

MATHILDA (för sig)

Avgrundsmörker..

RHEINFELS

Då får det bli så här
Jag dig dömer till evig hungersnöd
Och svikarna Manfred och Herman
marteras till döds ikväll

OLIVIA OCH MATHILDA

Nej, skona dem!

RHEINFELS

Ett ord, Olivia, kan rädda dig

(Till Mathilda.)

Ett ord och din mor är fri
Och Herman och Manfred får sin frihet åter

OLIVIA

Be för mig, Mathilda!

MATHILDA

Och till vem ska jag be?

OLIVIA

Ve mig!

RHEINFELS (till Mathilda)

Nå, vad svarar du?

OLIVIA (till Mathilda)

Vad svarar du?

RHEINFELS, OLIVIA (till Mathilda)

Nu har du dödens hemska vågskål i din hand!

MATHILDA (till Rheinfels)

Mitt enda svar: Jag förbannar dig!

Jag fördömer och förbannar dig!

RHEINFELS (till Olivia)

Sov gott då!

Då går vi, då! Godnatt!

(Rheinfels leder Mathilda bort från Olivia.)

Scen 11. Rheinfels, Herman, Manfred, Folket (Hilma, Gerda, Julia, Amanda, Blenda, Emilia, Albert, Johan, Fredrik). REPRIS

RHEINFELS

Manfred! Herman!

MANFRED, HERMAN

Ja, herre

FOLKET

Kättargaffeln

Järnjungfrun

Ömma smekningar till döds

BLENDÅ

Tungklipparsaxen

Bronstjuren

FOLKET

Dödsplågans sarkofag

EMILIA

Steglingshjulet

Mässingshästen

FOLKET:

Skär bålen mitt itu

BLENDÅ

Gamla fina attiraljer

Sköna maskiner från förr

EMILIA

Alltför länge har de sovit

Nu får ni smeka ömt förrådarna

JOHAN

Tungklipparsaxen! Bronstjuren!

FOLKET

Kättargaffeln

Järnjungfrun

Ömma smekningar till döds

Scen 12. Mathilda, Rheinfels.

RHEINFELS

Se nyckeln här!

Den låser upp din moders fängseldörr

- eller stänger den för evigt. Välj!

MATHILDA

Barbar!

RHEINFELS

Kära dotter, sansa dig

Tror du att Gud vill döma dig

för att du lyder snällt din pappa

och räddar din mamma från en grym och långsam hungerdöd?

Svär nu:

”I liv och död är jag din trogna brud.”

MATHILDA

Hur ska jag kunna uttala detta?

RHEINFELS

Svär nu:

”I liv och död är jag din trogna brud.”

MATHILDA

”I liv och död...”

”är jag din trogna...”

MATHILDA

"...brud!"

Scen 13. Folket (Hilma, Gerda, Julia, Amanda, Blenda, Emilia, Albert, Johan, Fredrik).

FOLKET

- Fanfarer, trummor!
- Valsmusik!
- Fyrverkerier!
- I femton år på det slottet ingen fest, ingen glädje
- Och nu ikväll är allt så rikligt, rundligt, festligt
- Ett sällsamt gästabud, ett bakvänt, galet, rysligt kalas!
- Rheinfels är en underlig furste
- Lik en vålnad...
- Det sägs att han en gång skrev kontrakt med Djävulen själv, med Hin Håle själv!

GERDA

- Måhända just ikväll han fått kontraktet förlängt!

AMANDA

- Och därför bjuder han till fest! Med djävulsvals!

FREDRIK

- Galej för Hin Håle med Satan själv!

BLENDÅ

- Tyst! Jag tyckte att jag hörde -

FOLKET

- Du hörde vad då?

JOHAN

- Jag tyckte också att jag hörde honom! Rheinfels!

FOLKET

- Kom, vi går!

(Ut.)

Scen 14. Mathilda.

MATHILDA

(ensam, med utslaget hår, i djup förtvivlan)

(Aria. ”Så blev min bröllopsbädd.”)

Så blev min bröllopsbädd.

Han somnade till sist, berusad av vin och vällust

Så blev min bröllopskrans: en sargande törnekrona!

Nyss var jag ett oskyldigt barn,

drömde vackert om livet

Vad har jag blivit nu?

En hora, ett luder, en sköka, ett fnask!

Min pappas stinkande hora...

Alla människors fasa,

alla änglarnas avsky...

Han somnade till sist,

Somnade...

OLIVIA (in, resklar)

Så farväl, min kära dotter!

Ta emot mitt tack.

Att jag får andas fritt, se stjärnorna himlen,
känna doften ifrån fälten, det är ditt verk!

MATHILDA

Du gråter. Varför?

OLIVIA

För att jag aldrig kan betala dig tillbaka

Du fick hans hårda bröst att vekna

Nu är min enda återtjänst att gråta

MATHILDA

Du kan göra mera

(nästan ohörbart)

Du kan be för mig...

OLIVIA

Jag har redan bett för dig i sjutton år!

MATHILDA

Så res då!

Om du är kvar vid midnatt, sänks du av far i valvets natt igen!

OLIVIA

Rheinfels var kall och hård mot sin maka

Men mot sin dotter är han god, väl?

MATHILDA

God?

Jag har inte bedragit honom ...

...på några sällheter i livet

OLIVIA

Du förebrår mig?

MATHILDA

Nej. Allting är för sent nu. Res nu!

OLIVIA

Du talar gåtfullt!

MATHILDA

Jag är själv en gåta!

En gåta utan lösning

Res nu!

För Guds skull, res!

OLIVIA

Vad det är grymt att genast skilja sig
ifrån den återfunna

MATHILDA

Res...

Scen 15. Mathilda, Clara.

CLARA

Mathilda? Du lever!

MATHILDA

Jag lever? Mathilda?

CLARA

Jag som var så rädd! En hemsk mardröm...

MATHILDA

Mardröm...

CLARA

Snart hör vi midnattstimmen dåna!

Du rymmer med din kära fästman! Min bror...

MATHILDA

Rymmer? Vem?

CLARA

Han är dig kär

Du sviker honom inte!

MATHILDA

Sviker? Sviker! Sviker...

(tittar plötsligt upp mot himlen)

O, vilken natt!

Ur tusen ögon strålar kärlek ner

från gudafesten i det blåa höga!

Men hur mörk är inte underjorden!

Så hemskt att evigt blunda i sin grav!

CLARA

Tänk inte mer på döden!

Du ska ju rymma snart,

Bli fri och evigt lycklig!

MATHILDA

Ja, rymma! Det vill jag!

Långt bort, till den andra stranden...

(för sig)

Och om jag dör, visst glömmet du min svaghet?

(Hon visar sin dolk.)

CLARA

Hu! Vad var det?

MATHILDA

Min egen dolk. Visst är den skön?

Jag fick den av min far

en gång när jag var en liten flicka...

Sjung lite

Sjung igen, sjung för mig om Lilla Anna...

CLARA

Lova då att inte gråta!

Lilla Anna...

(Clara bryter samman, gråter)

...lilla Anna...

(...försöker igen, bryter samman..)

(...lyckas till sist påbörja sången...)

Lilla Anna vandrar

Röda rosen viskar sakta:

'Kom, o fagra mö

Lägg mig på ditt bröst

Där vill jag dö'

(Clara förstår att Mathilda har skurit sig under sången.)

På mitt hjärta faller en tyngd av bly
Om än du flyr till mörka avgrundsdjupet
så ska mitt hjärta ropa dig tillbaka

FOLKET

Hon lever inte
Hon är död...

CLARA

(Aria. "Varför ser du inte på mig?")

Månen
Vattnet
Ligger så stilla
Ligger så blek
Varför, varför ser du inte på mig, du är så tyst
Varför säger du inget till mig?
Varför sa du inget!?

FOLKET

Hon lever inte
Hon är död...

CLARA

Munnen
Håret
Ögonen Brustna.
Armen så konstig
Varför, varför är ditt hår så ostyrigt?
Har du inte flätat det idag?
Och din klänning, så underligt den sitter
Har du inte fäst den ordentligt?
Varför säger du inget?
Varför sa du inget till mig?
Varför ser du inte på mig?

Varför ligger du så ensam?

Död

Scen 16. Rheinfels, Clara, Herman, Manfred, Folket (Hilma, Gerda, Julia, Amanda, Blenda, Emilia, Albert, Johan, Fredrik).

(Vid Mathildas lik. Tidig morgon.)

RHEINFELS (in)

Vart tog hon vägen?

Manfred, Herman!

Hon smög iväg så trolöst från bädden!

MANFRED, HERMAN

(Visar Rheinfels på Mathildas livlösa kropp med en stram handrörelse)

Här, herre!

RHEINFELS

(För sig själv, kyligt kalkylerande)

Mathilda...

(Till Manfred och Herman)

Attiraljerna väntar er...

Var så god. Vem vill börja?

FOLKET (viskande)

Kättargaffeln

Järnjungfrun

Ömma smekningar till döds...

Scen 17: Rheinfels Credo

(Rheinfels ensam vid Mathildas döda kropp.)

O, avgrundssyn!

(Aria. "Höga dårskap".)

Höga dårskap, starka trollgudinna!

I hur många växlande gestalter

Du mitt hjärta satt i rök och lågor!

Grymma dårskap, o, hur ska jag undfly

Dina snaror, dina blomsterbojor?

Dig jag dricker ur den fulla bågarn,

Dig jag kysser i var rosig flicka,

O, hur slippa dina trollband, häxa?

Allt sen mänskor först bebyggde den blomstrande jorden,

ingen dödlig som jag brunnit av kärlekens eld.

Ack, det sällhetsbegär som fräter mitt glödande hjärta,

aldrig på jorden det fylls och ändar mitt kval

Demoner, änglar!

Himlen, Dödens rike!

(Rheinfels faller samman vid Mathildas lik.)

Scen 23. Alla.

Se, nöjets lampor flämta upp och slockna
likt stjärnorna när morgonrodnans blickar
i Östern pråla. Verkligheten tänder
sin stränga fackla i min skymning opp
Vad ser jag där? Blott spår av forna fröjder
likt hemska irrbloss kring begravningsplatser
Med tårar fåfängt kallar jag tillbaka
De unga hopp, de gyllne fantasier
som förr kring glädjens helga altar svängde
vid strängars ljud sin klara fackeldans

- Slut -